

undertecknad med bistånd av orgelbyggare. Samtidigt har ny orgel byggts bakom den gamla orgeln av orgelbyggare J. A. Johnsson.

Nordiska Muséets orgelarkiv avser samtidigt att vara en undersökningsavdelning för gamla kyrkoorglar, där dessa finnas beskrivna, uppritade och fotograferade. Inom Nordiska Muséet har orgeln från Medåkers kyrka i Västmanland konserverats av undertecknad, biträdd av orgelbyggare.

Föredrag om gamla orglar har undertecknad hållit dels i Nordiska Muséet — därvid ett par rundradierade — dels på landsbygden i Börstil, Uppland och i Gammalkil, Östergötland.

Av undertecknad publicerade arbete om orglar: Nordiska Muséets musiksällskap: »Den nyiståndsatte orgeln från Medåkers kyrka i Västmanland». I Svensk Tidskrift för musikforskning: »Studier i svensk orgelkonst under 16—1700-talen». Detta sista arbete kompletteras med en studie i den tyska tidskriften »Musik und Kirche» över »Orgelbaukunst in Schweden von 1600 bis 1800». —

Den svenska orgelkonsten under 1931 torde sålunda kunna betecknas såsom utomordentligt livaktig. Vad som i särskilt hög grad bör vara ägnat att väcka alla svenska orgelvänners glädje är dels resultatet av årets orgelforskning: som bl. a. visar att vi faktiskt ännu i dag i vissa kyrkor ha orglar i behåll, representerande en självständig, synnerligen högt stående orgelbyggnadskonst, dels ock att våra bibliotek synas rymma åtskillig värdefull, för oss hittills okänd orgellitteratur. Det är att hoppas att ett fortsatt ingående studium av våra gamla svenska orgelbyggmästare — en Olof Schwan och P. Z. Strand — skall komma att verka befruktande på vår nutida orgelbyggnadskonst. Högeligen önskvärt vore ock att utgiven svensk klassisk orgellitteratur t. ex. av D. Kellner och A. Mechlin, med det snaraste publiceras.

Waldemar Ahlén.

Översikt över nyuppförda orglar.

Av Akerman & Lund i Sundbyberg:

I *Brahekyrkan*, Visingsö, Växjö stift. 15 register fördelade på 2 manualer och pedal, 56 resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Flute harm. 8', Oktava 4', Kornett 3-chor., Trumpet 8'. Man. II Bassethorn 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Rörflöjt 8', Flute octaviante 4', Waldflöjt 2'. Pedal: Subbas 16', Ekobas 16' (transmitt. från Bord. 16').

Koppel m. m.: Manual I på pedal, manual II på pedal, manual II på manual I. Oktaven högre inom man. I, oktaven lägre i man. II på man. I, oktaven lägre

inom man. II. Samtliga dessa registreras med trampor. Kollektiv: piano, mezzoforte, forte och tutti. Utlösning (handregister »in»). Dessa regeras med knappar, utlösande varandra samt dessutom med trampa för varje knapp. Crescendo för man. II — balanstramp. Pneumatiskt system. Samtliga delar nya. Registerandrag utgöras av manubrier över man. II. Orgeln uppsatt bakom den gamla orgelfasaden. Besiktigad den 21. 1. 1931.

I *Påskallaviks kyrka*, Växjö stift. 15 register fördelade på två manualer och pedal; 56 resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Prin-

cial 8', Gamba 8', Flute harm. 8', Octaviant 4', Trumpet 8'. Man. II: Violin 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Rörflöjt 8', Flöjt oct. 4', Waldflöjt 2'. Pedal: Subbas 16', Ekobas 16' (transmitt. från Borduna 16'), Violoncell 8' (transm. från Gamba 8').

Koppel m. m.: Man. I på pedal, man. II på pedal, man. II på man. I, vilka alla regeras med trampor och registerandrag. Octaven högre inom man. I, oktaven lägre inom man. II, octaven lägre i man. II på I. Dessa regeras med trampor. Fri kombination n:r 1 och 2. Kollektiv: tutti. Utlösning: handregister »in». Register-svällare och crescendo för man. II, regeras med balanstrampor. Automatisk pedalväxel: knapp med bakinrättning. Visare för registersvällare och för vind. Elektrisk fläkt, pneumatiskt system. Samtliga delar nya. Registeranordningen utgöres av manubrier över man. II. Ny orgelfasad. Besiktigad den 26. 3. 1931.

I *Högsby kyrka*, Växjö stift. 25 register fördelade på 2 manualer och pedal, 56 resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I: Principal 16', Principal 8', Gamba 8', Borduna 8', Flute Harm. 8', Octava 4', Flöjt 4', Cornett 4-chorig, Trumpet 8'. Man. II: Gedackt 16', Basetthorn 8', Violin 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Rörflöjt 8', Fugara 4', Flöjt oct. 4', Waldflöjt 2', Oboe 8'. Pedal: Violon-principal 16', Subbas 16', Ekobas 16' (transmitt. från Gedackt 16', Violoncell 8', Gedackt 8' (transmitt. från Rörflöjt 8'), Basun 16'.

Koppel m. m.: Man. I på pedal, man. II på pedal, man. II på man. I, regeras med trampor och andrag. Oktaven högre inom man. I, oktaven lägre inom man. II, oktaven lägre i man. II på man. I, regeras med trampor. Fri kombination n:r 1, 2 och 3. Kollektiv: piano, mezzoforte, forte, tutti, utlösning: handregister »in», regeras med knappar, utlösande varandra samt dessutom med trampa för varje knapp. Rörverk »av», automatisk pedalväxel, regeras med knappar. Registersvällare, crescendo för man. II, balanstrampor. Elektrisk fläkt. Pneumatiskt system. Orgel

uppsatt bakom den gamla orgelfasaden. Samtliga delar nya. Besiktigad den 26. 5. 1931 av Otto Olsson.

I *Källunge kyrka*, Visby stift. 8 register, 1 manual och pedal, 56 resp. 30 toner.

Disposition: Man.: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Rörflöjt 8', Octava 4'. Pedal: Subbas 16' (transm. från Borduna 16').

Koppel m. m.: Man. på pedal. Oktaven högre inom man. (trampor). Mezzoforte, forte, tutti-kollektiv. Utlösning: handregister »in» (knappar). Crescendo, balanstrampa. Samtliga pipor nya. Registren utförda i form av manubrier, pneumatiskt system. Orgeln uppsatt på nyuppförd läktare i kyrkan i juni 1931.

I *Närs kyrka*, Visby stift. 12 register, 2 manualer och pedal, 56 resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Flute harm. 8', Oktava 4', Kornett 3-chor. Man. II: Salicional 8', Voix celeste 8', Gedackt 8', Flute oktavian 4'. Pedal: Subbas 16' (transmitt. från Borduna 16'), Violoncell 8' (transm. från Gamba 8').

Koppel m. m.: Man. I på pedalen, Man. II på pedalen, Man. II på man. I. Oktaven högre inom man. I, oktaven lägre inom man. II, oktaven lägre i man. II på man. I, vilka regeras med trampor. Kollektiv: piano, mezzoforte, forte, tutti. Utlösning (handregister »in»), crescendo för man. II, vilka regeras med knappar, tutti och utlösning även med trampor. Balanstrampa, Kalkant.

Samtliga delar nya. Registren i form av manubrier över man. II. Pneumatiskt system. Orgeln uppsatt bakom gamla orgelfasaden, vilken dock tillbakaflyttats på den omändrade läktaren. Besiktigad den 17. 6. 1931.

Av A. Mårtensson, Lund:

I *Ramkvilla kyrka*, Växjö stift: 11 register, 2 manualer och pedal. Omfång för manualerna: C-g^{'''} för pedalen: C-f.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Prin-

cial 8', Flute harm. 8', Oktava 4'. Man. II: Gamba 8', Salicional 8', Rörflöjt 8', Voix celeste 8', Flute okt. 4'. Pedal: Subbas 16', Cello 8'.

Koppel m. m.: Man. I på ped. Man. II på ped. Man. II på man. I. Oktaven högre i man. II på man. I, Oktaven högre i Man. I, Oktaven lägre i man. II på man. I. Kollektiver: mezzoforte, forte, tutti. En fri kombination, registersvällare, crescendo för hela orgeln, pneumatiskt system.

I *Elmhults kyrka*: Växjö stift: 20 register, 2 manualer och pedal. Omfång å manualerna: C—a''', å pedalen: C—f'.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Flute Harm. 8', Oktava 4', Rörflöjt 4', Oktava 2', Mixtur 3—4 chor. Man. II: Violinprincipal 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Gedackt 8', Gemshorn 4', Traversflöjt 4', Trumpet 8'. Pedal: Kontrabas 16', Subbas 16', Gedacktbas 16', Cello 8', Bombarde 16'.

Koppel m. m.: Man. I på ped., man. II på ped., man. II på man. I, oktaven högre inom man. I, oktaven lägre i man. II på man. I, oktaven högre i man. II på man. I. Kombinationer: forte, tutti, en fri kombination, registersvällare, crescendo för man. II, automatisk pedalväxel, fritt inställbar, pneumatiskt system.

I *Tolånga kyrka*, Lunds stift, 16 register, 2 manualer och pedal. Omfång i manualerna: C—g'''' (utbyggda från g'') i pedalen C—f'.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Viola 8', Rörflöjt 8', Oktava 4', Rauschquint $2\frac{2}{3}$ och 2'. Man. II: Principal 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Gedackt 8', Rörflöjt 4', Gemshorn 2', Trumpet 8'. Pedal: Kontrabas 16', Subbas 16', Salicetbas 8'.

Koppel: Man. I på ped. Man. II på ped. Man. II på man. I, oktaven högre inom man. I, oktaven högre i man. II på man. I, oktaven lägre i man. II på man. I. Kombinationer: Mezzoforte, Forte, Tutti, en fri kombination. Automatisk pedalväxel. Crescendo för hela orgeln. Pneumatiskt system.

I *Burlövs kyrka*, Lunds stift: 10 register, 2 manualer och ped. Omfång: man. I: C—g'''' i man. II C—g'''' (utbyggd från g'''). Pedal: C—f'.

Disposition: Man. I: Principal 8', Fugara 8', Spetsflöjt 8', Oktava 4'. Man. II: Gedackt 8', Salicional 8', Vox angelica 8', Rörflöjt 4'. Pedal: Subbas 16', Borduna 8'.

Koppel och kombinationer: de vanliga. System: pneumatiskt.

I *Halmstads kyrka*: Lunds stift: 12 register, 2 manualer och pedal. Omfång i manualerna: C—g''''.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Rörflöjt 8', Oktava 4', Rauschquint $2\frac{2}{3}$ —2'. Man. II: Gamba 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Gedackt 8', Traversflöjt 4'. Pedal: Subbas 16', Cello 8'.

Koppel och kombinationer de sedvanliga; pneumatiskt system.

I *Glimåkra kyrka*, Lunds stift: 22 register, 2 manualer och pedal. Omfång i man. I: C—g'''' i man. II utbyggt till g'''' i pedalen: C—f'.

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Rörflöjt 8', Dolce 8', Oktava 4', Spetsflöjt 4', Oktava 2', Mixtur 3—4-chor. Trumpet 8'. Man. II: Viola 8', Salicional 8', Flauto amabile 8', Voix celeste 8', Rörflöjt 4', Gemshorn 2', Sesquialtera. Pedal: Ekobas 16', Subbas 16', Basun 16', Borduna 8', Oktava 4'.

Koppel: Man. I på pedal, man. II på ped., man. II på man. I, oktaven högre inom man. I oktaven högre i man. II på man. I, oktaven lägre i man. II på man. I. Kombinationer: Mezzoforte, forte, tutti, två fria kombinationer. Fritt inställbar automatisk pedal. Registersvällare. Crescendo för man. II. Pneumatiskt system.

I *Malmö S:t Petri församlingshus*: 7 register, 2 manualer och pedal. Omfång: å manualerna: C—g'''' i pedalen: C—f'.

Disposition: Man. I: Hornprincipal 8', Viola 8', Oktava 4'. Man. II: Salicional 8', Gedacktflöjt 8', Blockflöjt 4'. Pedal: Subbas 16'.

Koppel och kombinationer, de sedvanliga. Pneumatiskt system.

I *Slimminge kyrka*, Lunds stift: 14 register, 2 manualer och pedal. Omfång: Manualerna: C—a''' (utbyggda från a''').

Disposition: Man. I: Borduna 16', Principal 8', Gamba 8', Flute harm. 8', Oktava 4', Rauschquint 2²/₃—2. Man. II: Violinprincipal 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Rörflöjt 8', Traversflöjt 4'. Pedal: Subbas 16', Gedacktbas 16', Cello 8'.

Koppel: Man. I på ped., man. II på ped., man. II på man. I. Oktaven högre inom man. I, oktaven högre i man. II på man. I, oktaven lägre i man. II på man. I. Kombinationer: mezzoforte, forte, tutti, en fri kombination, registersvällare. Crescendo för man. II, pedalutväxel, pneumatiskt system.

I *Annerstads kyrka*, Växjö stift: 13 register, 2 manualer och pedal. Omfång på man. I: C—g'', på man. II: C—g''', på pedalen: C—f'.

Disposition: Borduna 16', Principal 8', Flute harm. 8', Oktava 4', Trumpet 8'. Man. II: Gamba 8', Salicional 8', Rörflöjt 8', Flute oktaviante 4', Voix celeste 8'. Pedal: Subbas 16', Ekobas 16', Cello 8'.

Koppel och kombinationer: de sedvanliga, pneumatiskt system.

Av Herman Nordfors & C:o, Lidköping:

I *Lyrestads kyrka*, Skara stift: 14 register, 2 manualer och pedal. Omfång 56, resp. 27 toner.

Disposition: Man. I: Borduna 16' (från gamla orgeln = g. o.), Principal 8', Gamba 8', Dolce 8', Rörflöjt 8' g. o., Oktava 4' g. o., Trumpet 8'. Man. II: Basetthorn 8', Salicional 8', Voix celeste 8', Violin 4', Flute Oktaviant g. o. Pedal: Subbas 16', Violoncell 8'.

Koppel: Man. I på ped., man. II på ped., man. II på man. I, oktaven högre inom man. I, oktaven högre i man. II på man. I, oktaven lägre i man. II på man. I.

Kombinationer: piano, mezzoforte, forte, tutti; automatisk pedalväxel, två fria kombinationer, crescendo för hela orgeln. Vindvisare, pneumatiskt system, elektrisk

drivkraft. Den gamla fasaden, vilken i likhet med orgeln i sin helhet byggts omkring 1674 av dåvarande kyrkoherden i Lyrestad, Ruberus, användes oförändrad. Verket har varit ombyggt flera gånger, senast på 1800-talet.

Orgeln besiktigad av I. Widéen, Skara.

I *Edhems kyrka*, Skara stift: 13 register, 2 manualer och pedal på 56, resp. 30 toners omfång.

Disposition: Man. I: Borduna 16' g. o., Principal 8' g. o., Gamba 8', Flute harm. 8' g. o., Oktava 4' g. o., Corno 8'. Man. II: Basetthorn 8', Voix celeste 8', Salicional 8', Rörflöjt 8' g. o., Flute oktaviante 4' g. o. Pedal: Subbas 16', Borduna 8' (transmitterad från Rörflöjt).

Koppel: Man. I på ped., man. II på ped., man. II på man. I, oktaven högre inom man. I, oktaven högre i man. II på man. I, oktaven lägre i man. II på man. I.

Kombinationer: piano, fort, mezzoforte, tutti. Registersvällare, automatisk pedalväxel, crescendo för hela orgeln, vindvisare, pneumatisk spel- och registerregering. Den gamla fasaden oförändrad.

Besiktigad av C. Fromm, Skövde.

Av E. A. Setterquist & Son, Örebro:

I *Ljusdals kyrka*: 33 register, 2 manualer och pedal.

Disposition: Man. I: Principal 16', Principal 8', Gamba 8', Flagflöjt 8' g. o., Flute Harm. 8', Gedackt 8', Flöjt 4', Oktava 4', Mixtur 4-chor., Quinta 2²/₃, Oktava 2', Trumpet 8', Trumpet 16'. Man. II: Borduna 16', Vox candida 8' g. o., Salicional 8', Violin 8', Voix celeste 8', Eolin 8', Rörflöjt 8', Flute oktaviante 4', Fugara 4', Kornett 4-chor., Waldflöjt 2', Euphone 8'. Pedal: Kontrabas 16', Subbas 16', Ekobas 16' (transmitterad), Violoncell 8', Borduna 8', Oktava 4', Trumpet 8', Basun 16'.

Orgeln invigdes den 14 sept. 1931. Har approvats av O. Olsson, Stockholm, vilken även uppgjort dispositionen.

(Forts. i nästa nummer.)

högt ställda anspråk både på vederhäftig text och goda reproduktioner.

Sidenväveriets äldre historia är författad av Vivi Sylwan. Hennes framställning slutar med den islamska och bysantiska produktionen under medeltiden. Fortsättningen, som på grund av ämnets art tilldrager sig större intresse, har Agnes Geijer till författarinna. Hon skildrar det italienska sidenväveriets historia från 1200-talet. Framställningen är klar och överskådlig, koncentrerad men ändå lättläst. Först ges en överblick av den romanska tidens produktion med dess starka beroende av bysantiska förebilder. På 1300-talet blir stilen friare, sirligare; gotiken bryter in. Dess beroende av kinesiska vävnaidsmönster, som tack vare de »tartariska» vävderna infördes till västerlandet, framhålles med skarpa. Sin blomningstid når det italienska sidenväveriet under 1400-talet.

De praktfulla granatäpplemönstren från denna tid känna vi lätt igen i många mässhakar i våra kyrkor. Vid sidan av denna italienska tillverkning står den spanska som den mest intressanta. Den mest bekanta i nyare tid är den franska under 1700-talet. Sådan stilen där utbildade sig, t. ex. i Lyon, sidenfabrikationens huvudort, är den helt motsatt den italienska: den är mera målerisk och livlig, färgen blir huvudsaken. Färgernas antal går ibland upp till ett halvt hundratal. Återigen kom Kina att spela en betydelsefull roll, denna gång tack vare de ostindiska kompaniernas starka import. Slutligen skildras den svenska utvecklingen i ett avslutningskapitel.

Ett stort antal bilder pryda boken. Man fäster sig vid att det svenska materialet fått användning i största möjliga utsträckning. Till huvudsaklig del är detta hämtat från kyrkoskrudar.

Bengt Cnattingius.

Meddelanden.

Musikbilagan. Såsom musikbilaga till detta nummer fogas en ny del av Evangelisk Tidegård: söndagens ottesång, Laudes. Med denna del finnas tre av de fyra stora bönetimmarna utgivna. För den dagliga tidebönen äro tillgängliga

laudes, vesper och completorium. För kyrkoårshögtiderna föreligga därtill: passionsvesper samt Ansgars- eller missionsvesper. Samtliga delar kunna erhållas från Diakonistyrelsens förlag till ett pris av 25 öre ex.

Kyrkokalender

för april månad.

För veckans morgonböner:

Fred. 1 april. Sv. psb. 106: 1, 2. 106: 3, 4.
Psalt. 22: 24—32. Rom. 1: 1—17.
Lörd. 2. Sv. psb. 110: 7, 8. 110: 9, 10.
Psalt. 65: 2—9. Rom. 1: 18—32.

FÖRSTA SÖNDAGEN EFTER PASK.

Högmässa: Psalmer: 111: 1, 2. 105. 110: 10. 108: 1—4. [104: 2—4. 153.] 106: 3, 4. Allmän Kyrkobön: Alternativ II. Hymn: I dödens band låg Herren Krist, Sättning enligt Zahn. (D.) Postludium: Mendels-

sohn: Fuga ur sonat nr. 2. (Edit. Peters.)

Aftonsång: Psalmer: 102: 2—4. 110: 7—10. 106: 3, 4. Postludium: Kickstat: Unser Herrscher, unser König (Choralvorspiele Band I. Kallmeyer.)

Vit skrud.

För veckans morgonböner:

Månd. 4. AMBROSIUS. Sv. psb. 112: 1, 2. 108: 4. Psalt. 103: 15—22. Rom. 2: 1—29.
Tisd. 5. Sv. psb. 111: 1. 111: 9, 10. Psalt. 34: 2—9. Rom. 3: 1—31.